

Příklady forem preventivně výchovné činnosti

Obecný cíl vzdělávání dospělého obyvatelstva k požární prevenci

Vzdělávání dospělé populace bude účastníky přijatelné, pokud bude prováděno nenásilnou formou a jeho obsah bude občanovi blízký pro překonávání každodenních náročných situací, s možností, že nabyté vědomosti a dovednosti využije při přerůstání nebezpečí do mimořádné události nebo krizové situace (požár, povodeň, jiná MU).

Cílem je dosáhnout aby občan:

- dokázal přiměřeně předcházet rizikové faktory, které mohou vést ke vzniku požáru,
- byl schopen rozpoznat míru závažnosti situace při vzniku požáru a aktivovat pomoc poskytovanou ze strany bezpečnostního systému (příslušných složek a orgánů),
- dokázal ochránit sebe, poskytnout pomoc příbuzným, blízkým a dalším osobám, které jsou ohroženy požárem nebo krizovým stavem po nezbytnou dobu, která předchází poskytnutí profesionální pomoci složkami bezpečnostního systému,
- dokázal přiměřeně předcházet následným rizikovým faktorům, které mohou vést ke vzniku dalších ohrožení v době poskytování pomoci složkami bezpečnostního systému, při záchranných a likvidačních činnostech.

Příprava cílových skupin obyvatelstva

Pokud chceme na obyvatelstvo působit co nejúčinněji, je potřeba zohlednit více faktorů jako jsou věk, potřeby, zájmy, vyjadřovací styl apod. Proto se doporučuje rozdělit obyvatelstvo na jednotlivé cílové skupiny. Nejčastější dělení je:

- děti a mládež,
- dospělé obyvatelstvo v produktivním věku,
- senioři,
- cizinci,
- specifickou skupinou prolínající se výše uvedenými skupinami jsou postižení (handicapovaní).

Je možné tyto skupiny dělit také podle zájmů, zaměření jejich profesí, trávení volného času, členství ve spolcích apod. Je potřeba mít však na paměti, že velká diferenciací nese s sebou velké nároky na realizaci, jak finanční, tak zejména personální.

První cílovou skupinu (děti a mládež) je jako jedinou možno cíleně vzdělávat v rámci standardního vzdělávacího procesu. Pro ostatní cílové skupiny jsou vhodné jiné formy a metody, které se musí zvolit tak, aby nejlépe vyhovovaly konkrétní cílové skupině, například se jedná o besedy, ukázkové akce spojené s výkladem, letáky, příručky, články a soutěže v médiích, webové stránky, sociální sítě apod. Důležité je však vždy mít na paměti **“co chceme sdělit a komu to chceme sdělit“**.

Nezanedbatelnou částí přípravy obyvatelstva by měla být i možnost praktického vyzkoušení či ověření nabytých znalostí. K tomu lze využít formu různých pohybově vědomostních soutěží. Jedná se především o praktickou přípravu v oblastech požadovaného chování při běžných rizikových situacích nebo při mimořádných událostech.

Tyto aktivity lze kombinovat s literárními, výtvarnými či foto soutěžemi, které zase jinou formou donutí se nad danou problematikou hlouběji zamyslet a utvrdit tak získané informace.

Nejčastější formy (akce) preventivně výchovné činnosti:

- relace v rozhlasu, televizi,
- články do tisku,
- zveřejňování informací na internetu, vč. sociálních sítí,
- vydávání preventivních materiálů (např. letáků),
- organizace pořádání dnů otevřených dveří (např. na hasičských stanicích),
- organizace ukázek a výstav požární techniky a technických prostředků, popř. dalších prostředků (např. protipovodňové hráze),
- organizace ukázek zásahů a dalších opatření k ochraně obyvatelstva při konání různých akcí,
- přednášky/besedy pro podnikatelské subjekty, odbornou i neodbornou veřejnost,
- přednášky/besedy pro děti a organizace dalších akcí na ZŠ a SŠ.

Rovněž se využívají **projekty** v oblasti preventivně výchovné činnosti. Formy a metody zaměřené především na mládež jsou blíže popsány v **subkapitole 5.1**.

Zmíněné metody a formy se při činnostech spojených s výchovou a vzděláváním v předmětné problematice nejlépe osvědčily a je jich nejvíce využíváno. Pro co nejvyšší efektivitu vzdělávání a výchovy je žádoucí tyto formy kombinovat a dále rozvíjet, jelikož vyšší variabilita umožní lepší působení na cílové skupiny

Příklady forem a metod preventivně výchovné činnosti zaměřené na dospělou populaci

Jako příklady forem a metod využitelných pro preventivně výchovnou činnost zaměřenou na občanskou veřejnost jsou podrobněji popsány:

- a) Instruktaž
- b) Beseda s občany
- c) Přednáška
- d) Den otevřených dveří
- e) Leták
- f) Příspěvek do tisku (místní, regionální)
- g) Informace na vývěsce obce (informační tabuli – skříňce spolku)
- h) Relace (zpráva) do místního (regionálního) rozhlasu, popř. kabelové televize

Ad a) instruktaž

Jde o krátkodobé školení, předvedení instrukce nebo podávání návodu k osvojení požadovaných dovedností, postupů, úkonů a operací senzomotorické (manuální) či intelektuální (mentální) povahy.

K tradičním druhům instruktáže patří slovní instruktáž, při níž jsou prezentovány instrukce, které:

- informují účastníky o jejich předpokládané činnosti (popisují obvykle postup této činnosti),
- řídí pozornost účastníků a zaměřují ji na důležité, popř. náročnější kroky (Nejdříve udělej..., Nyní dej pozor na..., Všimni si, že... Pokus se..., Zpomal..., Zrychli tempo... atd.),
- aktualizují již dříve osvojené dovednosti a evokují jejich zkušenosti („Vzpomeň si na..., Zkus to udělat podobně jako, když..., Nešlo by to udělat tak, že..., Uvádí se to do činnosti podobně jako..., První dva kroky jsou podobné jako při...“ apod.).

Kladem instruktáže je, že osvojené zkušenosti a informace jsou trvalejšího charakteru při zapamatování. Nelze však očekávat významný zájem veřejnosti o účast na instruktážích. Problémem je mít vyhovující prostor k realizaci, proto je reálné dělat instruktáže např. při dnech otevřených dveří na hasičských stanicích.

V praxi preventivně výchovné činnosti je instruktáž vhodná spíše pro odbornou veřejnost, např. pro členy sborů dobrovolných hasičů nebo i pro zájemce z veřejnosti (např. pro budoucí majitelé nových rodinných domů, kteří budou muset řešit automatické hlásiče požárů, přenosné hasicí přístroje atd.).

Základní požadavek na instruktora

Perfektní znalost instrukce nebo návodu a to nejen slovní, ale i manuální pro případ, že činnost je předváděna na konkrétním zařízení. Neopomíjet zabezpečení zdrojů pro konkrétní zařízení (potřebná délka přívodního kabelu, baterie, včetně náhradních).

Ad b) beseda s občany

Patří mezi dialogické vyučovací metody, při níž dochází k výměně názorů mezi instruktorem (lektorem) a účastníky besedy. Spočívá v tom, že formou otázek a odpovědí se osvětluje určitý problém a vedou se účastníci k novým poznatkům. Beseda může být použita při sdělování nových poznatků, kdy instruktor (lektor) zjišťuje, zda se může opírat o to, co už účastníci znají a využít jejich osobní zkušenosti. Může být použita i při upevňování vědomostí, kdy si instruktor (lektor) ověřuje, zda účastníci pochopili jeho předchozí výklad (přednášku), a doplňuje nebo zpřesňuje to, čemu účastníci neporozuměli (např. když se jedná o cyklus přednášek).

Besedy jsou v současné době realizovány ve značném počtu pro žáky a studenty na školách se zaměřením na činnosti v případě vzniku mimořádných událostí. Méně často probíhají besedy s dospělou populací. Výjimkou je narůstající počet besed se seniory, zejména v Domovech důchodců, Domech s pečovatelskou službou a pro Kluby seniorů v obcích. Jsou zaměřeny např. na výjezdy hasičů, jejich techniku a výstroj, znalost čísel tísňového volání a správné vyžádání pomoci.

Jako pozitivum této formy vzdělávání lze hodnotit přímé setkání odborné veřejnosti s cílovou skupinou dospělých a možnost vzájemné diskuze nad aktuálními problémy. Negativně se může projevit nízká účast a nedostatek zájmu posluchačů. To pak vede k jednostranné komunikaci a smysl besedy se vytrácí [61].

Základní požadavek na instruktora (lektora)

Mít připraveny všechny základní, popř. doplňující otázky (slovně, popřípadě písemně nebo vypisovat otázky na tabuli či jiné zařízení). Znat perfektně odpovědi na otázky, včetně zdůvodnění správnosti (zákon, vyhláška, zkušenosti z praxe).

Důležité pro hladký průběh besedy je rovněž zabezpečení či kontrola připravenosti vnějších podmínek (prostředí pro besedu). Jde o výběr místa. Nevhodná jsou hlučná či rušná zařízení (restaurační sály nebo neodhlučněné místnosti). V prostoru by měl být zajištěn „oční kontakt“ mezi lektorem a besedujícími. Na viditelném místě pro účastníky by mělo být promítací plátno, interaktivní tabule nebo jen tabule a křída, popř. flipchart, kde by mohly být prezentovány otázky pro besedu. Je lepší mít otázky na očích než je pouze vyslechnout.

Ve větších sálech je vhodné ozvučení a to nejen pro lektora, ale i přenosné mikrofony pro účastníky (1-2). Současně zabezpečit osobu, která bude mikrofony přenášet besedujícím.

Ad c) přednáška

Patří mezi monologické vyučovací metody. Přednáška by měla mít logickou strukturu - to znamená, že by měla mít úvod, jádro přednášky a závěr.

V úvodu by měl lektor získat pozornost posluchačů (proč přednáší právě toto téma) a poté vysvětlit obsah (strukturu přednášky). Po úvodu následuje vlastní téma.

Protože dospělý člověk dokáže udržet pozornost maximálně 15 až 20 minut je nutné přednášku obohacovat o další výukové metody a prostředky. Udržovat pozornost pomáhají vtipné poznámky, řečnické otázky, ale i ilustrace a schémata psaná na tabuli. Pomoci mohou výukové fotografie či krátká výuková videa na počítači jako doplněk přednášky.

Pro udržení pozornosti posluchačů se jednoznačně doporučují prezentace v powerpointu s příslušným komentářem jednotlivých snímků. Snímků by nemělo být více než 10. Možnost čtených přednášek se v případě aktivit preventivně výchovné činnosti pro veřejnost nedoporučuje.

V závěru přednášky provést shrnutí se zdůrazněním zásadních informací, které se posluchači dozvěděli.

Přednášky pro dospělou populaci nejsou frekventovaným jevem. Přesto lze uvažovat o jejich realizaci např. pro generaci seniorů (kluby, domovy důchodců) nebo v rámci spolkové činnosti v zájmových organizacích. Přednášky je vhodné zahrnout do výuky na univerzitách 3. věku nebo v rámci SH ČMS na Universitě dobrovolného hasiče. Lze zvažovat i o realizaci určitých cyklů přednášek pro vybraná témata.

Základní požadavek na lektora

Zpracovat přednášku dle výše uvedených zásad, včetně použití dalších výukových metod a prostředků. Nezanedbat prezentaci přednášky (nestačí jen zpracovat, ale zkusit si prezentovat přednášku před veřejným vystoupením). Nepodcenit zabezpečení místnosti pro prezentaci (tabule či jiná zařízení, promítací plátno, projektor, počítač či notebook, reproduktory při promítání ozvučených videosekvencí, zdroje k technice, velikost místnosti a potřeby pro ozvučení atd.).

Důležitý je výběr místnosti pro přednášku (*viz beseda s občany*).

Ad d) Den otevřených dveří

Patří mezi názorné a demonstrační vyučovací metody. Umožňují, aby vzdělávání bylo dostatečně konkrétní, přesvědčivé a zajímavé.

Mají význam především v tom, že se veřejnost seznámí s činností příslušných složek IZS a orgánů. Zpravidla je o ně zájem ze strany veřejnosti. Je zde možnost doplnit akci o různé druhy doprovodných programů [61].

Dny otevřených dveří jsou organizovány pro veřejnost. Jsou zaměřeny na prohlídku stanic hasičského záchranného sboru (hasičských zbrojnic jednotek sboru dobrovolných hasičů), hasební techniky a prostředků. Veřejnost dostává informace k tématům jak se zachovat v případě požáru, co jsou požární hlásiče, jak správně nahlásit mimořádnou událost nebo jak se zachovat v případě nehody. U profesionálních hasičů jsou prováděny i ukázky některých činností jako např. ukázka práce lezecké skupiny, ukázka součinnosti základních složek IZS při zásahu na dopravní nehodu, vyproštění osob z havarovaného vozidla, ukázka hašení hořícího automobilu.

Základní požadavek na instruktora (v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva)

V rámci dne otevřených dveří lze realizovat některé aktivity preventivně výchovné činnosti pro různá témata např. nabídka letáků, příprava ukázek některých činností s možností aktivního zapojení účastníků (hašení pomocí přenosných hasících přístrojů, improvizovaná ochrana dýchacích cest a povrchu těla aj.). Lze zařadit i znalostní soutěž o ceny pro účastníky z oblasti ochrany obyvatelstva i požární ochrany (test, kvíz).

Ad e) leták

Úkolem letáku je vzbudit pozornost o určitý problém.

Leták je vhodné zpracovat odbornou firmou. Přesto je nutné, aby si objednavatel uvědomil některé zásady, které nelze opomenout. Jedná se zejména o požadavky na základní šablonu, která obsahuje:

- obsah letáku,
- formu - jednostranný či oboustranný leták (informační skládačka),
- rozdělení obsahu na každé stránce (oboustranný leták),
- typy použitých písem,
- grafická podoba znázornění,
- standardní hesla, texty a obrázky umístěné v letáku.

Letáky je možné umísťovat na frekventovaných místech. Informativní skládačky a letáky určené obyvatelstvu mohou být distribuovány např. do dopravních prostředků, domácností, úřadů, případně uveřejňovány na internetu apod. Pro část populace, která zachovává přízeň tradičním informačním a komunikačním prostředkům a způsobům, představují letáky přívětivou formu sdělování informací.

Předem připravené letáky jsou cenným prostředkem pro sdělování informací v případě, že je v důsledku mimořádné události nebo krizové situace narušena funkčnost elektronických médií.

Problémy s využíváním letáků jsou v přesycenosti poskytování informací dospělé populaci touto formou. Je vysoké riziko, že si je občan nepřečte a zahodí nebo zničí. Nedostatkem letáku je i malý prostor na sdělení obsáhlejších informací [61].

Základní požadavek na zpracovatele požadavku na leták

Dodržovat požadavky na základní šablonu. Mít promyšleno kde bude leták využit, popř. jak bude distribuován.

Ad f) Příspěvek do tisku (místní, regionální)

Cílem je, aby byli občané obce správně a včas informováni o některých důležitých problémech z oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany, mohli je využít ve svůj prospěch, popř. se mohli

zapojit do řešení některých záležitostí. K tomu lze využít místní noviny (popř. regionální noviny), které jsou ve většině obcí vydávány v elektronické podobě a v regionech v tištěné podobě. Kromě toho lze využít i jiné komunikační prostředky např. internetových sdělení, e-mailových oznámení, vyvěšením na obvyklých místech.

Všechny příspěvky směrem k občanům by měly být formulovány jasně a srozumitelně, měly by být psány kultivovaným jazykem.

Ad g) Informace na vývěsce obce (informační tabuli – skříňce spolku)

Cíl je stejný jako u příspěvku do tisku. Mělo by jít o stručnější vyjádření problému, bez podrobností. Hlavní význam spočívá v tom, co budeme požadovat po občanovi, respektive co by mělo být pro občana prospěšné z této informace.

Ad h) Relace (zpráva) do místního (regionálního) rozhlasu, popř. kabelové TV

Cílem je upozornit na aktuální hrozby, které mohou reálně ohrozit obyvatelstvo obce (regionu) jako je např. hrozba povodně, vichřice, silného mrazu, sněhové kalamity, sucha apod.

Jde o stručné, srozumitelné a jasné upozornění na co se má obyvatelstvo připravit nebo kde získá další potřebné informace.

Tematické okruhy a vhodné zdroje pro přípravu instruktora (lektora)

V této části jsou uvedeny příklady použití forem a metod preventivně výchovné činnosti, které jsou zaměřeny na následující **tematické okruhy**:

1. požáry
2. povodně
3. činnost po úniku nebezpečné látky
4. evakuace
5. varování obyvatelstva
6. atmosférické poruchy
7. terorismus
8. narušení kritické infrastruktury

Téma „Požáry“

Obsahem preventivně výchovné činnosti k tomuto tématu je prevence vzniku požárů v domácnostech, povinnosti fyzických osob v oblasti požární ochrany, ukládání hořlavých nebo požárně nebezpečných látek, zásady požární bezpečnosti při používání tepelných, elektrických, plynových a jiných spotřebičů, instalaci a zásady použití přenosných hasicích přístrojů, instalaci a funkci automatických hlásičů požárů, péče o spalínové cesty (komíny). Dále zde mohou být zařazeny zásady činnosti v případě vzniku požáru v domácnosti, možné problémy hasičů při zásahu z důvodu nesprávného parkování, případy požárů vozidel a jejich předcházení, prevence vzniku požárů při dlouhotrvajícím suchu a jiné.

Vhodné zdroje pro přípravu instruktora (lektora)

- Text z metodického manuálu pro přípravu preventistů ochrany obyvatelstva, kapitola 4 - / Povinnosti fyzických osob v oblasti požární ochrany/ základní povinnosti fyzických osob, činnosti, které jsou fyzickým osobám zakázány/, /Ukládání hořlavých nebo požárně nebezpečných látek/, /Zásady požární bezpečnosti při používání tepelných, elektrických, plynových a jiných spotřebičů/, / Zásady požární bezpečnosti při provozu komínů a kouřovodů/,
- texty k tématům: požáry v domácnostech, požární ochrana staveb, přenosné hasicí přístroje, autonomní hlásiče požárů, požár motorových vozidel [62],
- webové stránky s uvedením letáků: „Aby doma nehořelo“, „Co dělat v případě požáru“, „Požár v domě“, „Hasicí přístroje“, „Hlásiče požárů“, „ Co jsou hlásiče požárů“, „Instalace hlásičů požárů v nových rodinných domech a bytech“, „Hlásiče požárů – instalace“, „ Péče o spalinové cesty“, „Nesprávné parkování“, „Požár motorových vozidel“, „Požáry motorových vozidel s LPG, CNG“,
- Video „Štěstí přeje připraveným“ vydané MV- GŘ HZS ČR v roce 2007 nebo 2008, kapitoly „Požár v domě“, „Kamna“, „Komíny“, „LPG“, „Propan“, „Vypalování trávy“ a „Hlásiče kouře“.

Poznámka: Video „Štěstí přeje připraveným“ je k dispozici u hasičských záchranných sborů, v rámci SH ČMS, na ZŠ a SŠ.

PŘÍKLADY

a) Instruktaž k instalaci hlásičů požárů v nových rodinných domech a bytech

Při plánování instruktáže vybrat vhodné místo v obci. Pokud je to možné vybrat a dohodnout možnost provedení instruktáže v novém tzv. ukázkovém bytě nebo rodinném domě. Pokud to možné není použít pro instruktáže konkrétní hlásič (hlásiče) a schémata bytů či rodinných domů. To lze praktikovat i v průběhu dnů otevřených dveří

Vlastní instruktáž

1. Vstupní informace:

Vyhláška č.23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb, ve znění pozdějších předpisů, stanoví, že domácnosti v nových objektech (tedy schválených po 1. 7. 2008) musí být vybaveny autonomními hlásiči kouře („**hlásičem požáru**“)

Pokud se bude "hlásič požáru" pořizovat do nové stavby, měl by jej, v souladu s projektovou dokumentací stavby, nainstalovat vyškolený odborník. Ten jeho instalaci musí ještě před začátkem užívání stavby prokázat stavebnímu úřadu, a to předložením dokladů o montáži a funkčnosti.

I když se povinné vybavení požárními hlásiči týká pouze nových či nově rekonstruovaných staveb **doporučuje se občanům, aby si "hlásiče požáru" pořídili do všech domácností.**

2. Ukázat a popsat hlásič požáru (alespoň jedno zařízení) s následující informací

Autonomní "hlásič požáru" je jednoduché zařízení, které obsahuje v jedné „krabičce“ o průměru cca 12 cm všechny komponenty potřebné pro spolehlivou detekci kouře a vyvolání poplachu

optickou a zejména akustickou signalizací, která nás v případě požáru spolehlivě probudí, popř. upozorní sousedy, že něco není v pořádku.

"Hlásič požáru" dokáže fungovat tzv. "autonomně", tedy nezávisle na jiných zdrojích elektrické energie, neboť k napájení postačí běžné dostupné alkalické baterie (ukázat kde jsou umístěny).

3. Pořízení výrobku

"Hlásič požáru" musí odpovídat technickým normám, měla by tedy na něm být značka "CE" (*ukázat*), která garantuje, že výrobek odpovídá evropským harmonizovaným normám. Důležité je kupovat výrobek se srozumitelným návodem k instalaci a použití v českém jazyce (*ukázat text*). Cena hlásiče požáru se pohybuje v řádech stokorun.

4. Vyhledání místa pro hlásič požáru

a) v rodinném domě (*ukázat v rodinném domě nebo na jeho schématu*)

Nejdříve vyhledáme místo pro umístění hlásiče požárů v části vedoucí k východu z rodinného domu, např. schodiště ve vícepodlažním domě. Dáváme pozor, abychom našli místo přibližně uprostřed stropu (minimální hranice je 60 cm od stěny) a od podlahy nesmí být více než 6m.

Pokud se rozhodneme instalovat další hlásiče požárů je optimální jejich umístění na každém podlaží a tam kde je možnost vzniku požáru vyšší např. dílna nebo garáž. Ideální je mít hlásič požárů v každé obytné místnosti. Výběr místa je stejný, jak již bylo zmíněno, to je uprostřed stropu a nejvýše 6m od podlahy.

"Hlásiče požáru" není vhodné umísťovat v blízkosti ventilátorů, svítidel nebo jiných zdrojů tepla, ani ve vrcholech půdních prostorů střech a v prostorách prašných či velmi vlhkých (koupelny).

b) v bytě (*ukázat v bytě nebo na jeho schématu*)

Nejdříve vyhledáme místo pro umístění hlásiče požárů v části vedoucí k východu z bytu (např. předsíň).

Pokud se rozhodneme instalovat další hlásiče požárů je optimální jejich umístění v každé obytné místnosti nebo několika místnostech.

Jedná-li se o byt v rodinném domě s podlahovou plochou větší než 150 m² nebo v mezonetových bytech, musí být hlásič požáru umístěn také v jiné vhodné části bytu (ložnice, obývací pokoj).

U bytů dáváme pozor, abychom našli místo přibližně uprostřed stropu (minimální hranice je 60 cm od stěny) a od podlahy nesmí být více než 6m. "Hlásiče požáru" není vhodné umísťovat v blízkosti ventilátorů, svítidel nebo jiných zdrojů tepla, ani ve vrcholech půdních prostorů střech a v prostorách prašných či velmi vlhkých (koupelny).

5. Instalace autonomního "hlásiče požáru"

Při instalaci se postupuje podle návodu výrobce (*ukázat popř. přečíst návod*). Hlásič požárů se přichycuje vruty.

Poznámka: instruktáž je možné doplnit promítnutím videoklipu „Hlásič kouře“ (vhodné při Dnu otevřených dveří)

b) Beseda s občany na téma „Nejčastější místa vzniku a činnosti, které jsou příčinou požárů“

Úvod

Více než polovina požárů bytového domovního fondu vzniká přímo v bytech a necelá jedna sedmina pak ve sklepních prostorách a dalších nebytových částech domů. Příčinami těchto neštěstí a velkých materiálních škod je nejčastěji nevyhovující technický stav zařízení používaných v domácnostech, nedodržování pravidel jejich bezpečného užívání nebo nesprávná činnost.

Značný počet požárů je způsobený dětmi. Děti si neuvědomují, jaké mohou jejich hrou vzniknout následky. Proto ten, kdo je povinen vykonávat dohled nad dětmi, je povinen dbát, aby svým jednáním nezpůsobily požár.

Svou nedbalostí nebo nebezpečnou činností mohou ohrozit požárem své sousedy také starší nebo přestárlé osoby, zejména s omezenou pohyblivostí nebo duševně nemocní, sociálně slabší skupiny, nebo přímo osoby se sklony k sociálně patologickému chování (bezdomovci, narkomani apod.).

Přitom právě tyto osoby mohou obývat byty nebo vnikat do nebytových částí domů, ve kterých neúnosně hromadí hořlavé materiály případně provádějí jiné nebezpečné činnosti (nelegální výrobu omamných látek, apod.).

Nejčastěji však požáry vznikají při běžných činnostech, jakými jsou např. vaření, kouření, kutilství, vánoční a jiné výzdoby bytů apod. K předcházení vzniku požárů, snížení jejich počtu a následků je potřeba si uvědomit a domyslet rizika našeho počínání.

Otázky pro účastníky

1. Ve kterých místech v domácnosti může nejčastěji dojít k požáru?

Odpověď:

- kuchyň, koupelna, obytné místnosti, chodba, balkón, garáž

2. U jakých činností v kuchyni je potřeba si dávat pozor?

Odpověď:

- vaření, pečení, fritování, používání toustovače a rychlovarné konvice,
- rozmrazování chladničky a ledničky
- případné provozování spotřebičů na pevná paliva (sporáky, krbová kamna)

3. Co dělat nebo nedělat při vaření?

Odpověď:

- při vaření neodcházet od sporáku (např. když někdo zazvoní u dveří, ale i při volání mobilu - raději přerušit činnost),
- nenechat bez dozoru toustovače, rychlovarné konvice, fritovací hrnce,
- neumísťovat hořlavé předměty blízko otevřeného ohně (např. utěrka visící v blízkosti sporáku),
- rozpálené varné nádoby odkládat jen na nehořlavé, tepelně odizolované podložky,

- dbát na správně nastavenou teplotní hranici (pozor např. na vysoký plamen hořáku vzhledem k velikosti varné nádoby nebo na spálení nádoby při nedostatku vody),
- nepoužívat nevhodné, staré nebo znečištěné oleje s nízkým bodem vzplanutí,
- dbát na dostatečné množství oleje v lázni,
- nepoužívat poškozené spotřebiče (vadné termostaty, přívodní elektrické šňůry, vidlice, zásuvky apod.)
- nezasahovat do konstrukce spotřebičů (umělé „zprovoznění“ překlenutím pojistek ve spotřebiči, zafixování polohy termostatu podložení např. zápalkou, když sám nedrží danou polohu apod.)
- vždy zkontrolovat dostatek vody v rychlovarné konvici.

4. Co dělat nebo nedělat jestliže vzplane olej nebo tuk při smažení?

Odpověď:

- ihned vypnout ohřívání, zamezit přístup vzduchu přiklopením pokličkou nebo jiným nehořlavým předmětem (např. plechem na pečení). Nikdy nehasit litím vody! Došlo by k prudkému rozstříknutí hořící kapaliny a možnosti rozšíření požáru na další předměty, případně vážnému poranění osob v okolí.

5. Co dělat nebo nedělat jestliže začne doutnat nebo přímo plamenně hořet elektrospotřebič?

Odpověď:

- vypnout ze zásuvky, uhasit vhodným hasicí přístrojem (nikoli vodním nebo vodou). V krajním případě udusit plameny, tj. omezit přístup kyslíku přehozením nejlépe nehořlavé textilie (dnes jsou k dostání roušky, chňapky apod.). Postačí vlněná deka, ne syntetické textilie!

6. Na co nezapomínat v kuchyni když zrovna nevaříme?

Odpověď:

- dbát na pravidelnou údržbu odsavačů par a vzduchotechnických výústků a odstraňovat usazené nečistoty a prach,
- spotřebiče, které nemusí být trvale zapojeny do sítě vytáhnout ze zásuvky (rychlovarné konvice, toustovače, fritovací hrnce),
- odstraňovat nánosy tuku a mastnoty z blízkosti sporáku,
- pravidelně kontrolovat technický stav spotřebičů.

7. Jak postupovat, čeho se vyvarovat a na co dbát u chladniček a ledniček?

Odpověď:

- udržovat v čistotě zadní stěnu ledničky, kde dochází k zachytávání prachu a mastných nečistot na rozvodných mřížkách,
- před rozmrazováním nebo mytím vypnout ze zásuvky,
- neprovádět rozmrazování chladničky a mrazničky otevřeným plamenem nebo umístěním tepelného spotřebiče dovnitř zařízení (nepoužívat fény apod.),
- rozmrazování lze provést umístěním nádoby s horkou vodou a jejím častým vyměňováním.

8. U jakých činností v koupelně je potřeba si dávat pozor?

Odpověď:

- jde zejména o dodržování bezpečné vzdálenosti od infrazářičů (nezakrývat infrazářiče ručníkem při jeho sušení apod.).
- zajistit dostatečný přívod vzduchu při provozu plynových průtokových ohřivačů teplé vody

9. Které činnosti by mohly být příčinou vzniku požáru v obytných místnostech?

Odpověď:

- topení,
- používání elektrospotřebičů,
- používání otevřeného plamene (svíčky, kouření, adventní věnce,).

10. Jak správně používat kamna na pevná paliva?

Odpověď:

- spotřebič provozovat podle návodu výrobce (povinnost provozovat spotřebič podle návodu je zakotvena v zákoně o požární ochraně),
- používat výhradně topiva určené pro dané topidlo, netopit v nich např. odpady nebo plasty,
- kamna nezapalovat pomocí vysoce hořlavých látek (např. benzínu),
- neumísťovat do blízkosti topidel žádné hořlavé látky - žhavé částice odlétající nebo vypadlé z topidla mohou snadno zapálit dřevo či papír uskladněný v blízkosti kamen,
- nepřetěžovat tepelný spotřebič (nepřetápět),
- dodržovat bezpečnou vzdálenost od hořlavých hmot např. u kamen na pevná paliva a dřevo 50 cm a u krbů na dřevo 80 cm ve směru hlavního sálání,
- odkládat popel do popelnic nebo jiných uzavíratelných nádob z kovu – žhavý popel v plastových nádobách na odpad a kontejnerech bývá často příčinou požáru.

11. Jak správně skladovat pevná paliva (uhlí, dřevní hmota)?

Odpověď:

- kontrolovat skladování paliva a to hlavně uhlí i zbytků dřevní hmoty např. pilin a kůry, kde hrozí nebezpečí samovznícení (Proces samovznícení uhlí podporuje skladování ve větších hromadách - kritická hranice je 1,5 m výšky, dále vlhkost, nestejněměrná zrnitost a přítomnost zbytků dřeva a pilin).
- před naskladněním skladovací plochy musí být tato řádně vyčištěna a nesmí být navlhla, stěny uhelny řádně omítnuté, protože např. cihlová drť prokazatelně urychluje proces samovznícení,
- uhlí skladovat odděleně od ostatních paliv a vždy zvlášť novou navážku od staré, v jeho blízkosti zamezit umístění zdrojů tepla – rozvody trubek od topení, páry nebo teplé vody,
- pozor dávat také na zatékání vody do uskladněného paliva,
- při naskladnění nově dovezeného paliva kontrolovat, zda nedochází k nárůstu teploty. Kontroly by měly probíhat u nově dovezeného paliva každý den, později v týdenních intervalech. Samovznícení se projeví vytvářením vodní páry, dýmu nebo zvýšením teploty;

- při prvním zpozorování zvyšující se teploty provést ochlazení uhlí přeházením nebo přenesením na volné místo, kde se rozestře do vrstvy vysoké 0,25 – 0,5 m a nechá vychladnout.

12. Jak správně používat elektrospotřebiče?

Odpověď:

- žehličku odkládat jen na nehořlavé, tepelně odizolované podložky,
- jestliže se přehřívá zásuvka nebo je cítit kouř elektrorozvodu: vypnout příslušný hlavní vypínač a přivolat odborníka; s již hořícím předmětem neběhat po bytě,
- vypínat elektrické spotřebiče hlavním vypínačem, ne pouze přepnutím do pohotovostního režimu. Tím zabránit požáru v případě technické závady;
- neprovádět neodborné zásahy do elektroinstalace,
- dodržovat bezpečné vzdálenosti od lokálních tepelných spotřebičů (např. při ustavení nábytku, sušení oděvů),
- používat spotřebiče podle návodu dodávaným výrobcem a pravidelně kontrolovat jejich technický stav.

13. Čeho se vyvarovat při používání otevřeného plamene svíčky

Odpověď:

- neumísťovat svíčky na hořlavý podklad (koberec, ubrus, plastové nebo dřevěné části nábytku),
- neponechávat svíčky bez dozoru a zajistit je proti převrnutí.

14. Co by neměli v bytě dělat kuřáci?

Odpověď:

- nekouřit v posteli,
- neodhazovat ještě nevychladlé nedopalky a popel do odpadkového koše,
- neponechávat zápalky a zapalovače v dosahu dětí.

15. Můžeme zabránit požáru na balkóně?

Odpověď:

- neskladovat snadno zápalné předměty na balkóně (papírové krabice, noviny, koberec apod.); odhozený nedopalek cigarety z vyšších pater objektu nebo odpálená zábavná pyrotechnika může tento materiál zapálit.

16. Proč není vhodné ukládat nepotřebné věci na společných chodbách domů?

- skříně, botníky a krabice ve společných prostorách mohou být výzvou pro nudící se děti nebo vandaly k zapálení těchto předmětů,
- v případě požáru v domě zužují únikovou cestu a zpomalují činnost hasičů při zásahu.

c) Přednáška na téma „Práva a povinnosti fyzických a právnických osob v požární ochraně“

Doporučuje se použít nejužívanější formu prezentace ve formátu MS Powerpoint.

Přehled snímků:

Snímek 1 (osnova)

Práva a povinnosti fyzických a právnických osob v požární ochraně
Jméno, příjmení lektora, funkce, ... (např. referent prevence SDH .....) doporučuje se v úvodním slajdu použít znak SH ČMS nebo znak SDH obce

Snímek 2 (osnova)

Statistika požárů, Příčiny vzniku požárů,
<ul style="list-style-type: none">
• počty požárů za určité období, zpravidla za kalendářní rok, příčiny, počty zraněných, usmrčených osob, doba nejčastějšího vzniku požáru,
• Příčiny: nevyhovující technický stav a nedodržování pravidel bezpečného užívání
• Porušení povinností fyzických osob a právnických a podnikajících fyzických osob
• Nesprávné stanovení odpovědnosti mezi majitele-vlastníky staveb a správce objektů
• Podceňování či neprovádění kontrol, revizí a prohlídek

Komentář k snímku 2:

Více než polovina požárů bytového domovního fondu vzniká přímo v bytech a necelá jedna sedmina pak ve sklepních prostorách a dalších nebytových částech domů. Příčinami těchto neštěstí a velkých materiálních škod je nejčastěji *nevyhovující technický stav a nedodržování pravidel bezpečného užívání. Z celkového počtu požárů jich sice méně vzniká v noci, zato mají tyto požáry více obětí, než při vzniku požáru ve dne.*

To je způsobeno neplněním povinností fyzickými osobami např. vlastníky bytu či rodinného domu, chaty apod. nebo neplněním povinností právnickými a podnikajícími fyzickými osobami při provozování svých podnikatelských či jiných činností.

Problémy mohou vyplývat i z nesprávného stanovení odpovědnosti mezi majitele-vlastníky staveb a správce objektů.

Další příčinou požárů je podceňování či nedodržování termínů kontrol, revizí a prohlídek.

Snímek 3 (osnova)

Povinnosti fyzických osob
Fyzická osoba je povinna:
<ul style="list-style-type: none">
• zamezit vzniku požáru (při používání spotřebičů, komínů, skladování nebezpečných látek,

manipulaci s nimi nebo s otevřeným ohněm),

- udržovat přístup k rozvodným zařízením elektrické energie a plynu, vody, topení,
- plnit příkazy a dodržovat zákazy na označených místech (tabulky vyznačující zákaz kouření a vstupu s otevřeným ohněm apod.),
- obstarat, udržovat a zpřístupnit požárně bezpečnostní zařízení a prostředky požární ochrany,
- dohled nad osobami (zejména dětmi), které by mohly způsobit požár,
- dodržovat podmínky a návody ve vztahu k požární bezpečnosti výrobků nebo činností,
- oznámit příslušnému hasičskému záchrannému sboru každý požár.

Komentář k snímku 3

Povinnosti fyzických osob

Fyzická osoba (např. vlastník bytu či rodinného domu, chaty, garáže, družstevník, nájemník, uživatel bytových a nebytových prostor bytového domu) je především povinna:

- počínat si tak, aby nedocházelo ke vzniku požáru, zejména při používání tepelných elektrických, plynových a jiných spotřebičů a komínů, při skladování hořlavých nebo požárně nebezpečných látek, manipulaci s nimi nebo s otevřeným ohněm či jiným zdrojem zapálení,
- zajistit přístup k rozvodným zařízením elektrické energie a uzávěrům plynu, vody, topení,
- plnit příkazy a dodržovat zákazy týkající se požární ochrany na označených místech; (např. i to co je stanoveno interními předpisy - stanovami družstva či společenství vlastníků, domovním řádem, smlouvou),
- obstarat požárně bezpečnostní zařízení a věcné prostředky požární ochrany, udržovat je v provozuschopném stavu a zajistit k nim přístup a vytvářet podmínky pro zdoání požáru a záchranné práce,
- dbát na to, aby osoby, které nemohou posoudit následky svého jednání, nad kterými vykonává dohled, nezpůsobily požár (děti),
- dodržovat podmínky a návody vztahující se k požární bezpečnosti výrobků nebo činností,
- oznámit bez odkladu příslušnému hasičskému záchrannému sboru každý požár vzniklý v prostorách, které užívá nebo při činnostech, které vykonává.

Snímek 4 (osnova)

Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob

- dodržovat podmínky stanovené v projektové dokumentaci stavby (např. neskladovat v garáži hořlavý materiál)
- umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly (poskytovat požadované doklady, dokumentaci a informace)
- udržovat průchodné únikové cesty, označovat únikové východy, evakuační a neevakuační výtahy a směry úniku; příjezdové komunikace a nástupní plochy
- dodržovat technické podmínky a návody
- zajistit kontroly provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení a přenosných hasicích

přístrojů oprávněnou osobou

- označovat a udržovat volně přístupné hlavní uzávěry vody, plynu a elektrické energie
- zajistit přístupnost a označovat pracoviště bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny
- oznamovat každý požár a to i v případě, že ho sami uhasili

Komentář k snímku 4:

Povinnosti právnických a podnikajících fyzických osob

- Každý provozovatel činnosti při plnění povinností vychází z projektové dokumentace stavby, podle které byla stavba nebo její část postavena a zkolaudována, podmínky stanovené v této dokumentaci musí dodržovat.
- Všichni „provozovatelé“ jsou povinni umožnit orgánu státního požárního dozoru provedení kontroly plnění povinností na úseku požární ochrany, poskytovat mu požadované doklady, dokumentaci a informace vztahující se k zabezpečování požární ochrany.

Základní povinnosti na úseku požární ochrany (všech provozovatelů činností) jsou:

- udržovat trvale volně průchodné komunikační prostory (chodby, schodiště apod.), které jsou součástí únikových cest, označovat nouzové (únikové) východy, evakuační výtahy a směry úniku; příjezdové komunikace a nástupní plochy,
- dodržovat technické podmínky a návody,
- kontrolovat provozuschopnost požárně bezpečnostních zařízení a přenosných hasicích přístrojů,
- označovat a udržovat volně přístupné hlavní uzávěry vody, plynu a elektrické energie; zajistit přístupnost a označovat pracoviště popř. ruční ovládání požárně bezpečnostních zařízení bezpečnostními značkami, příkazy, zákazy a pokyny ve vztahu k požární ochraně,
- bezodkladně oznamovat každý požár vzniklý při činnostech, které provozují nebo v prostorách, které vlastní nebo užívají, a to i v případě, že ho sami uhasili.

Snímek 5 (osnova)

Povinnosti majitelů – vlastníků staveb a správců domů
Majitel – vlastník stavby (bytů atd.):
<ul style="list-style-type: none">
• zodpovídá za dodržování povinností ve společně užívaných prostorách domu
• koordinuje, organizuje a řídí zajištění požární ochrany u všech subjektů, které stavbu užívají
• odpovědnost za plnění úkolů lze zakotvit do vlastních vnitřních dokumentů (domovní řády, nájemní smlouvy apod.)
Správa domu:
<ul style="list-style-type: none">
• je smluvní vztah mezi majitelem a podnikající osobou (správa domů)
• majitel na správci požaduje i zabezpečování některých úkonů (zajištění kontrol, revizí, prohlídek, dohledu, úklidu, vedení dokumentace apod.)

• správce odpovídá majiteli (za kvalitu, obsah, rozsah, lhůty apod.), nenese však právní zodpovědnost majitele

Povinnosti vlastníka nelze přenášet na správce objektu!

Komentář k snímku 5:

Povinnosti majitelů – vlastníků staveb a správců domů

V postavení vlastníků bytů, bytových a rodinných domů jsou nejčastěji obce, městské části dále fyzické osoby (restituenti, majitelé rodinných domů), družstvo (představenstvo družstva), společenství vlastníků jednotek (statutární orgán)

Majitel – vlastník stavby (bytů atd.):

- zodpovídá za dodržování povinností na úseku požární ochrany ve všech společně užívaných prostorách a částech bytového domu,
- má právo koordinovat, organizovat a řídit zajištění požární ochrany u všech subjektů, které stavbu s jeho souhlasem užívají,
- při provozování bytového domu lze odpovědnost za plnění některých úkolů na úseku požární ochrany zapracovat do vlastních vnitřních dokumentů, např. stanov, domovního řádu, smluv o nájmu a podnájmu apod.

Správa domu

Je smluvní vztah mezi majitelem a podnikající osobou (jednotlivcem nebo firmou), v rámci které většinou majitel na správci požaduje i zabezpečování některých úkonů z hlediska požární ochrany (např. zajištění kontrol, revizí, prohlídek, dohledu, úklidu, vedení dokumentace apod.).

V rámci těchto smluvních vztahů odpovídá správce majiteli (za kvalitu, obsah, rozsah, lhůty apod.), nenese však jeho právní zodpovědnost za plnění povinností na úseku požární ochrany.

Povinnosti vlastníka nelze přenášet na správce objektu!

Snímek 6 (osnova)

Kontroly, revize a prohlídky
• zanedbávání prohlídek, kontrol, revizí - jedna z nejčastějších příčin požárů, zranění a škod
Kontrola - běžně užívaný pojem
• státní orgán je oprávněn kontrolovat plnění povinností
• dojde-li k požáru - odpovědná osoba musí doložit v rámci zjišťování příčin požáru, že plnila své povinnosti (doklad o revizích, kontrolách nebo čištění spalinových cest, o revizích, kontrolách, opravách, údržbě, dodržování návodů a pokynů)
Požární kontrola
• jde o výkon státního požárního dozoru
• provádí ji příslušníci hasičských záchranných sborů
• cílem je prověřit dodržování povinností stanovených předpisy

Kontroly, revize a prohlídky

Základem řádné péče o majetek je průběžné sledování jeho stavu – tedy provádění *prohlídek, kontrol, revizí* apod. V praxi jsou tyto pojmy často zaměňované, chybně pojímané a tedy i nedostatečně plněné. Jejich zanedbávání přitom představuje jednu z nejčastějších příčin požárů, vážných až smrtelných zranění a nenahraditelných materiálních škod.

Kontrola je běžně užívaný pojem, kterým nešetří ani předpisy v oblasti požární ochrany. Kontrola je však i fakticky, často bezděčně, prováděná činnost. Asi každý občas kontrolujeme, jestli se nám nepálí oběd, nekape kohoutek, fungují spotřebiče, zda „děti nekouří v seníku“.

Státní orgán je oprávněn v případech stanovených zákonem kontrolovat plnění uložených povinností. To tedy znamená, že dojde-li k požáru v majetku a správě fyzické osoby (majitel bytu, rodinného domu, chaty, garáže, nájemník bytové jednotky apod.) bude jako konkrétní odpovědná fyzická osoba muset doložit v rámci zjišťování příčin požáru, že plnil své povinnosti (dokladem o revizích, opravách, údržbě, dodržování návodů a pokynů výrobce apod.).

Požární kontrola

Jedná se o výkon státního požárního dozoru. Požární kontrolu provádějí příslušníci hasičských záchranných sborů. Cílem těchto kontrol je prověřit dodržování povinností stanovených předpisy o požární ochraně. Tedy, mimo jiné, zda je případně ze strany odpovědné osoby stanoven systém vlastních preventivních požárních prohlídek, jejich rozsah, lhůty a způsob vedení záznamu; péče o technický stav objektu a kontrola požárně bezpečnostních zařízení.

Snímek 7 (osnova)

Kontroly, revize a prohlídky
Prohlídka
<ul style="list-style-type: none">
• vyplývá z povinností osob zajistit péči o technický stav budovy a kontrolu požárně bezpečnostních zařízení a věcných prostředků požární ochrany, únikových cest a nástupních ploch
• provádí se pravidelné prohlídky
Revize
<ul style="list-style-type: none">
• je kontrola prováděná dle závazných předpisů
• provádí je oprávněné osoby, tj. odborně vyškolené
• výsledkem je doklad, kterým se osvědčuje, že zařízení je schopné bezpečného a trvalého provozu (plyn, elektrická energie a vody, některé tepelné spotřebiče, komíny, výtahy atd.

Komentář k snímku 7

Prohlídka

Prakticky vyplývá z povinností zajistit péči o technický stav budovy. Provádí se kontrola požárně bezpečnostních zařízení a věcných prostředků požární ochrany (např. požární uzávěry, přenosné hasicí přístroje, požární vodovody), zda jsou volné únikové cesty a nástupní plochy apod. Naplnění těchto požadavků tedy představuje nutnost zajistit pravidelnou prohlídku (např. v činžovním nebo panelovém domě) a dle obsahu jejího zaměření také odborníky (osoby znalé), kteří ji provedou. Není vyžadováno, aby byly prováděny osobou odborně způsobilou.

Revize

Revize je kontrola prováděná dle závazných právních a technických předpisů ve stanovených případech. Smí je provádět jen oprávněné osoby, tj. odborně vyškolené a vybavené, které tuto oprávněnost dokládají průkazem nebo osvědčením. Formální náležitosti dokladu o provedené práci tzv. „Revizní zprávy“ a požadavky na rozsah a lhůty jednotlivých revizí jsou stanoveny v dílčích právních a technických předpisech (normách), pokynech výrobců atd. Výsledkem provedené revize je doklad, kterým se osvědčuje, že zařízení je schopné bezpečného a trvalého provozu. Nejčastěji se jedná o rozvody plynu, elektrické energie a vody, některé typy tepelných spotřebičů, komíny, výtahy atd.

Snímek 8 (osnova)

Kontroly, revize a prohlídky
Závěr:
<ul style="list-style-type: none">
• prohlídky, kontroly a revize jsou často podceňovány nebo jsou prováděny nesystémově
• není zajištěna funkčnost a provozuschopnost jednotlivých zařízení
• zapomíná se na potřebu návaznosti všech zařízení a tím zajištění funkčnosti celého systému
• tím se zvyšuje riziko, že při požáru dojde ke zpoždění zjištění vzniku požáru, nevhodnému spuštění jednotlivých zařízení
• to by znamenalo výrazné zvýšení možnosti rozšíření požáru, ztížení jak evakuace, tak účinnosti zásahu

Komentář k snímku 8

Závěr:

V objektech pro bydlení jsou tyto prohlídky, kontroly a revize často podceňovány nebo prováděny nesystémově. Tak se stává, že není zajištěna funkčnost a provozuschopnost jednotlivých zařízení (např. nejdou otevřít požární klapky nad schodišti – systém dálkového ovládní táhly; chybí zpětné klapky u nezavodněného požárního potrubí - suchovodů; není zajištěno náhradní napájení pro osvětlení únikových cest apod.).

Zároveň se zapomíná na potřebu návaznosti všech těchto zařízení a tím zajištění funkčnosti celého systému (např. vazby větrání a hašení, režimy evakuačních a požárních výtahů, otevírání nouzových východů a naopak zajištění uzavření požárních uzávěrů oddělujících požární úseky, způsob vyhlášení poplachu apod.).

Tyto příklady se týkají především současných trendů moderní výstavby v tzv. „inteligentních budovách“, ale nesmí být přehlíženy ani u starší výstavby. Zvyšovali bychom tak riziko, že při požáru dojde ke zpoždění zjištění vzniku požáru, nevhodnému spuštění jednotlivých zařízení.

To vše by znamenalo výrazné zvýšení možnosti rozšíření požáru, ztížení jak evakuace, tak účinnosti zásahu.

Poznámka 1: pro zpestření přednášky lze doplnit prezentaci o fotografie např. o následcích požárů v místě nebo okolí popř. využít foto z dostupných zdrojů. Jde např. o publikaci „Doma bezpečně“ [64].

Poznámka 2: Komentáře ke snímkům jsou souhrnem faktů. Každý lektor si komentář přizpůsobí svému způsobu prezentování.

d) Letáky

Nabídka letáků, které lze využít při preventivně výchovných akcích např. při besedách s občany, umístěním na vývěsce obce (informační tabuli – skříňce spolku) jsou k dispozici mimo jiné na internetových stránkách hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje, [www.hzsmk.cz/Služby pro veřejnost/Informační letáky](http://www.hzsmk.cz/Služby%20pro%20veřejnost/Informační%20letáky).

V současné době jsou to letáky: „Aby doma nehořelo“, „Co dělat v případě požáru“, „Požár v domě“, „Hasičí přístroje“, „Hlásiče požárů“, „Co jsou hlásiče požárů“, „Instalace hlásičů požárů v nových rodinných domech a bytech“, „Hlásiče požárů – instalace“, „Péče o spalinové cesty“, „Nesprávné parkování“, „Požár motorových vozidel“, „Požáry motorových vozidel s LPG“.

e) Informace na vývěsce „Nesprávné parkování ztěžuje zásah hasičů“

Současně se zvyšujícím se počtem automobilů, klesá počet volných parkovacích míst. Sídliště jsou doslova přeplněná parkujícími automobily, které nezdědka stojí i na místech, kde je to zakázáno. Pokud jsou **vozidla nevhodně zaparkovaná, ztěžují nebo znemožňují průjezd hasičské techniky**. Pro příjezd k objektům musí být šířka příjezdové komunikace minimálně 3 metry. Hledáním jiné cesty se prodlužuje doba do začátku záchrany osob a hasebních prací, protože hasiči se musí k místu mimořádné události, často složitě, dostat jinou trasou.

Proto je nutné parkovat tak, aby zůstala trvale volně průjezdná šířka příjezdové komunikace 3 metry k objektům a zůstal volný přístup k požárním hydrantům a na nástupní plochy.

Jestliže **vozidla parkují v těsné blízkosti požárních hydrantů, znesnadňují jejich použití**. Vodu pro hašení požárů je pak nutno dodávat z jiného, často vzdáleného zdroje. Tím se snižuje rychlost zdolávání požáru a provádění záchranných prací. Navíc hrozí občanům pokuta až do výše 20 000 Kč.

Problémy mohou nastat, **pokud vozidla parkují na nástupních plochách**. Tyto plochy slouží pro vedení požárního zásahu a využívají se k ustavení výškové techniky např. při požáru nebo i jiném zásahu ve vyšších patrech budov. Jsou označeny dopravní značkou „Zákaz stání“ s dodatkovou tabulkou „Nástupní plocha pro požární techniku“ popř. „Požární plocha“.

Nástupní plocha může být využívána i k jiným účelům (chodník pro pěší, obslužná komunikace nebo manipulační plocha), ale v žádném případě **nesmí sloužit pro parkování nebo odstavení vozidel**. V opačném případě to brání bezpečnému použití výškové techniky (nedostatek prostoru pro techniku), požární zásah trvá déle a je komplikovanější. Navíc hrozí občanům pokuta až do výše 25 000 Kč.

Neukáznění řidiči, aniž si to sami uvědomují, vystavují sebe a lidi ve svém okolí nebezpečí zranění nebo i úmrtí a také vyšším ztrátám na majetku.

Hasiči jsou zde pro záchranu Vašich životů a majetku nepřetržitě. Pokud je potřebujete, **přijedou co nejrychleji**. Ale **za předpokladu že je necháte projet a umožníte jim včas a bezpečně zasahovat**.

f) Relace do místního vysílání rozhlasu „nebezpečí požáru – dlouhotrvající sucho“

Žádáme občany, aby se vyvarovali rozdělávání ohňů v přírodě a spalování hořlavých látek na volném prostranství. Vzhledem k dlouhotrvajícímu suchému počasí, vysokým teplotám a malým předpokladům ochlazení nebo deště je tato činnost nebezpečná. Stačí jen trochu neopatrnosti,

nepozornosti nebo panika a oheň v otevřeném prostoru se může velice snadno vymknout kontrole, například při silném větru, a způsobit ohrožení života a značné škody na majetku.

Obracíme se i na rodiče, aby poučili své děti o tom, jak lehce může dojít k požáru při neopatrném zacházení s ohněm.

g) Článek do tisku „Hasicí přístroje“

Vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb přinesla změny ve vybavenosti objektů hasicími přístroji. Pro nově povolené a schválené rodinné domy je vybavení hasicími přístroji povinné. Umístění, druhy a počet hasicích přístrojů je stanoven v projektové dokumentaci příslušné stavby.

Rodinný dům

Musí být vybaven alespoň jedním hasicím přístrojem s hasicí schopností nejméně 34A. Lze jej vybavit i hasicími přístroji s menší hasicí schopností (5A, 8A, 13A, 21A nebo 27A), ale tak, aby součet hasicích jednotek byl adekvátní počtu hasicí schopnosti 34A.

Jednotlivá garáž u rodinného domu musí být vybavena jedním hasicím přístrojem s hasicí schopností 183B. Pokud je garáž součástí rodinného domu, pak je možné pro garáž a rodinný dům použít jeden hasicí přístroj, který bude splňovat hasicí schopnost 34A a zároveň 183B.

Bytové domy

Vyhláška nepožaduje instalaci hasicího přístroje přímo v bytě. Bytové domy však musí být vybaveny hasicími přístroji následovně:

- a) 1 hasicí přístroj práškový s hasicí schopností 21A pro hlavní domovní rozvaděč elektrické energie,
- b) 1 hasicí přístroj CO₂ s hasicí schopností 55B pro strojovnu výtahu,
- c) 1 hasicí přístroj vodní nebo pěnový s hasicí schopností 13A nebo 1 hasicí přístroj práškový s hasicí schopností 21A na každých započatých 100 m² půdorysné plochy u požárních úseků určených pro skladování, je-li jejich půdorysná plocha větší než 20 m²,
- d) další hasicí přístroj vodní nebo pěnový s hasicí schopností 13A nebo přenosný hasicí přístroj práškový s hasicí schopností 21A na každých započatých 200 m² půdorysné plochy všech podlaží domu, přičemž se do této plochy nezapočítávají plochy bytů.

Štítek hasicího přístroje

Poznámka k vysvětlení některých pojmů:

Normou ČSN EN 2 jsou určeny *třídy požárů*. Jedná se o následující:

Třída A – hoření pevných látek hořících plamenem nebo žhnutím (např. dřevo, uhlí),

Třída B – hoření kapalných látek a látek, které do kapalného skupenství přecházejí (např. benzín, oleje),

Třída C – hoření plyných látek hořících plamenem (např. propan-butan, zemní plyn),

Třída D – hoření lehkých alkalických kovů (např. hořčík a jeho slitiny s hliníkem),

Třída F – hoření rostlinných nebo živočišných olejů a tuků používaných na (v) kuchyňských spotřebičích

Na hasicím přístroji je uveden údaj o **hasičí schopnosti**.

Hasičí schopnost hasičího přístroje je dána velikostí zkušebního požáru, který je možné daným přístrojem uhasit. Závisí nejen na použitém hasivu, ale i na konstrukci a jednotlivých dílech přístroje, způsobu vytlačování hasiva atd. Je proto normální, že dva jakoby podobné přístroje (např. práškový s náplní hasiva 6 kg) mají zcela odlišné hasičí schopnosti. Přístroje s tlakovou patronou mají vyšší hasičí schopnost než přístroje se stálým tlakem.

Hasičí schopnost se stanovuje pro třídy požárů A a B. U třídy C a D, popř. F se pouze určuje, zda lze přístrojem požáry těchto látek uhasit. Stanovení hasičí schopnosti se provádí zkušebním požárem.

Zkušební požár pro třídu A tvoří požár hranice dřevěných hranolů o výšce 560 mm a šířce 500 mm. Délka této hranice pak určuje hasičí schopnost. Například u délky hranice 2700 mm je hasičí schopnost 27 A, u délky hranice 5500 mm je 55 A. Je možné stanovit hasičí schopnost 5 A, 8 A, 13 A, 21 A, 27 A, 34 A, 43 A a 55 A.

Zkušební požár pro třídu B tvoří nádoba s hořlavou kapalinou. Hasičí schopnost je určena plochou povrchu hořlavé kapaliny, kterou lze hasicím přístrojem uhasit. Například u hasičí schopnosti 8 B je plocha 0,251 m², u hasičí schopnosti B 70 je 2,2 m² a u hasičí schopnosti 233 B

je 7,31 m² . Je možné stanovit hasicí schopnost 8 B, 13 B, 21 B, 34 B, 37 B, 70 B, 89 B, 113 B, 144 B, 183 B a 233 B.

Zkušební metody pro třídy požárů C, D a F jsou jen orientační, nejsou stanovena přesná kritéria.

Vydala Ústřední odborná rada prevence Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, duben 2019